

Jordbruk og værtegn for 300 år siden.

Da presten Hans Andreas Hjort kom til Gjerdrum i 1713, flyttet han straks inn på prestegården. Året etter skaffet han seg en "Skrive- og Reyse-Calender" som både inneholdt trykt tekst og god plass til notater. Her begynte han å gjøre en form for dagboknotater som han fortsatte med fram til sin død i 1758. Hjorts notater er bevart for ettertida, og de ble rundt 1980 "gjenopplaget" av den utflytta gjerdrumsokningen Rolf Fladby (1918-1996), og utgitt i bokform til Fladbys 70-årsdag i 1988. Fladby har vært i Gjerdrum og holdt foredrag om Hjorts dagboknotater.

For historielaget er det stas at så gamle nedtegnelser fra dagligliv i hjembygda eksisterer. I Fladbys bok er prestens håndskrift omgjort til trykte bokstaver, språket er ferdig vasket, og vanskelige ord er redegjort for. Vi ønsker nå å gjøre et utvalg av dette stoffet enda mer tilgjengelig ved å modernisere språket litt, legge ut digitalt, og å knytte noen kommentarer til det vi velger å ta med. Vi mener det som i første omgang er mest interessant, er Hjorts beretninger om jordbruksdriften på prestegården, og om vær og værtegn. Derimot hopper vi foreløpig over de mer private notatene om politikk, økonomi og familie, og likedan hans bønner og religiøse betraktninger.

Noen ord om prestegården under en synfaring i 1714 hentet fra bygdeboka bind 1: Husa besto av: Borgerstue, stall, ei stor og ei lita 5-vegget løe, et større og et mindre fjøs, to stolpebuer, kjone, badstue, drengestue, og en liten bygning kalt "skolen". Videre sto det et fjøs og ei løe i Svensrud. Enka etter den forrige presten eide dessuten et hus med "stue og sengekammers med overværelser". Husdyrholdet 1713: 7 hester, 27 kuer, 10 ungdyr og kalver, 16 sauer og 5 griser.

En part av Svensrud ble drevet sammen med prestegården fra ca. 1672 til 1754. Hjort ble den siste presten som brukte Svensrud. I stedet ser det ut til at flere husmannsplasser kan ha kommet opp like før eller under Hjorts tid som prest. Dette gjelder Leirenga, Prestenga og Blånet.

Kart over gårdsnummer 11 som omfatter prestegården Østby (bnr.1) og de nå fradelte, opprinnelig husmannsplassene langs Leira. Husk at på Hjorts tid eksisterte ikke noe noen Kløftaveg eller bru over Tveiter. Merk også avstanden fra prestegården til engene på Svensrud.

Mye av teksten som følger, stammer fra året 1718. Men det er klippet inn notater om årets rutiner også fra andre år, men da slik at teksten ligger på riktig sted i forhold til årstidene. (Årstallet står da i parentes i teksten.) Våre kommentarer til det Hjort skriver står i kursiv.

Årets rutiner i jordbruket.

Høyet føres hjem fra engelåvene og tømmer fra skogen på første føre om vinteren før snøen blir for dyp.

Engelåver: I gamle dager var det mer rasjonelt å lagre høy i ei utløe i nærheten av der graset ble høstet. En sparte dermed tid til lang transport når kanskje ustadig vær truet under høykjøringa om sommeren. Hestetransporten var dessuten minst like enkel med slede på snøføre om vinteren. Engelåver var flere steder i Gjerdrum i bruk til utpå 1950-tallet.

Siden kornet lettest lar seg treske når det er frost, treskes det om vinteren. Fra en for alvor begynner å treske, og til utpå våren, prøver en samtidig å lage malt. Dette er ikke like lett å få til om sommeren. På prestegården kan 5 tønner korn av gangen bæres i støp. Kornet må bli riktig passet og ettersett med støp og bløtning, som kan vare 3 til 4 dager. På karmen, der kornet nedlegges og vendes til det er vel grodd, kan det ligge en 8 dagers tid. Så skal det på kjona en dags tid eller mer, til det blir vel kaldt. En får da overmål 1 til 2 kvarter (12,7 kg) eller mer, som det er godt til. En må ordne seg slik at 15 tønner alltid er under arbeid: 5 tønner i støp, 5 på karmen og 5 på kjona. Så snart det ene tas av, bæres det andre på.

På 1700-tallet ville det å treske si å stå på låvegolv og bruke sliul. I gamle dager ble mye av kornet brukt til ølbrygging. Presten beskriver her prosessen med å lage malt av bygget. Kjona var et lite lafta hus i to etasjer der maltet skulle tørkes. I første etasje sto en ovn. Varmen og røyken steg opp til et glissent etasjeskille der det fuktige, ferske maltet var lagt utover et klede. Tørket malt kunne hentes fram til brygging når som helst når det var behov.

Bildet viser ei kjone fra Vestfold.

Sist i mars eller mot påske bør en gjerne få den hestemøkka som er samlet siden forrige år, utkjørt der det trengs på åkeren. Da blir den godt brent. Så mye som om vinteren kan samles av den andre typen møkk, blir liggende sommeren og over til neste år, fordi den da vil fete jorda bedre.

Det er nok liten grunn til å bli imponert over hvordan husdyrgjødsel ble brukt. Saken var antakelig manglende kunnskap. Lang lagring av møkka under åpen himmel førte nok til betydelig tap av næring. På 1700-tallet var åkerbruket viktig, men driftsmåten førte til utpining av jorda, og at brakklegging ofte ble nødvendig. Kunnskap om bedre bruk av husdyrmøkka kom først utover på 1800-tallet.

I april må det tenkes på plog, harver og all slik redskap som skal brukes om våren. Redskapen skal etterses, og alt som har mangler skal repareres. Seler, tømmer, skåkler og sånt må være i stand og ferdig til behov. Om kvelden ved disse tider, og som ellers om vinterkveldene, bør gårdsguttene alltid forbedre og klargjøre all gårdsredskap, slik som høysleder, vedsleder, drag, river, spader, hakker, koster, etc.

14. april, som kalles Tiburtius, holdes for første sommerdag. Den 17. april 1715 begynte vi å pløye de skarpeste liene, og ble i løpet av 14 dager ferdig å pløye både hjemme og på Svendsrud. Prestegården ble tilsådd med 19 tønner havre, 7 tønner blandkorn, 7 ½ tønne bygg, 2 kvarter erter, foruten hvete, rug, hamp og lin. Hvete og erter såes tidlig, lin og hamp sist. All hveten som skal sås, må først tørkes på kjona med forsiktig ild i 1 ½ time. Da kommer det ikke kullaks i den. Alternativt settes hveten i bløt med kalk og salt, og alt kastes i jorden for å hindre brannaks.

I tønne utgjorde 139 liter. Hvis presten sådde omtrent like tjukt som vi gjør i våre dager, bør de 19 tønnene med havre ha vært nok til ca.65 dekar. Ellers ser vi at de prøver å bekjempe kullaks og brannaks. Dette er soppsjukdommer som angriper og gjør det modne kornet ubrukelig, og som overføres neste års avling med såkornet. I våre dager har varmebehandling og ulike beisemetoder på såkornet langt på vei gjort at disse svært alvorlige sjukdommene ikke lenger er noe problem.

St. Tiburtius var en kristen martyr som sammen med to andre ble myrdet og begravet i en av katakombene i Roma 14. april; muligens i årstallet 288. Fra den romerske minnekalenderen ble han imidlertid fjernet i 1969. Det var rett og slett nesten ingen historisk sikre opplysninger om Tiburtius, og den hellige Susanna har nå 14.april som minnedag alene.

Etter pløying og såing må det straks ses etter at gjerdene rundt jorder, enger og haver er i god stand. Engene skal renses, og favneved hogges. Bråteland skal ryddes både i fjellet og hjemme. Fra dette skal all ved og trær som kan være emner til redskaper og byggematerialer, og til staur og skier legges ut. Resten samles i store dunger som skal ligge til neste vår, da det skal brennes opp. Rydningen tilsås med rug, eller annet korn, eller neppefrø om jorda passer til det, f.eks. i oreskog. En kan også så kappsæd; dvs. at rug og bygg sås sammen. Da høstes bygget det første året, og rugen det andre. Rugen sås gjerne tynt da den boler seg. Det er best å så den først i hundredagene (23.juli-23.aug.) eller 2 dager før. Neper såes straks etter bråtebrenningen, helst i regnvær og ikke for djupt i jorda. Er de ikke sådd før Larsmesse (10.aug.), må det sås rug i stedet.

Brenning av rugbråte i Finland 1892.

Presten hadde rugbråter både i prestegårdshagan på Østby, og i fjellet – dvs. i allmenninga. Bråter var nok vanlig på 1700-tallet, men gikk av bruk rundt år 1800. En ser også at det skulle et øvet blikk til for å bedømme hva det enkelte tre og stokk skulle brukes til. Trematerialene skulle benyttes der de gjorde størst nytte. At en staur som hadde vokst sakte i en myrkant holdt mye lenger enn et emne fra kraftig granskog, visste de helt sikkert.

Når en vil tvinge skogen vekk fra engene, passer det best å rydde mellom våronn og slåttonn. Da tørker stubben bedre. Neste år må stubben igjen skrelles og slinnes. Nye skudd kan slås sammen med graset. Da går skogen ut.

At skogen gjerne vil gjenerobre dyrket mark, er noe alle bønder i Gjerdrum veit. For 300 år sida var enkle håndredskaper og muskelkraft det eneste en kunne stille opp med, og tennungen var sikkert like villig da som nå.

Grisen forderver både eng og kornåker. Den må ofte ringes både vår og høst med 2, 3 eller 4 ringer i nesen, alt etter størrelsen på dyrene, og hvor skadelige de er.

Alle som har sett griser på friland bruke trynet til å grave i jorda, forstår at de kunne gjøre skade. Ringen i nesa skulle hindre grisen i grave for mye, men ville nok blitt sett på som dyreplageri i dag.

Nå må hustak og vegger etterses. Mangler må repareres, eller det må bygges nytt for gammelt. Tømmermenn har jeg minst gitt 12 skilling for dagen, foruten mat 3 ganger, øl 4 ganger, og iblant 1 glass brennevin. Til avslutning i god avskjed gis drikkepenger; dog gjøres forskjell på mesteren og de som er i daglønn. Ellers får en arbeidsmann daglønn på 8 skilling fra Påske og imot Mortensmesse (11.nov). Derfra og til ut i fasten er lønna 6 skilling.

Et begrep om hva ei dagslønn utgjør får en ikke uten å sammenligne med priser. Myntene var på 1700-tallet: 1 daler=6 mark=96 skilling. Ellers ser vi her at alt maltet kommer til nytte. Å servere arbeidsfolka øl til måltidene var helt normalt – også i prestegården.

Storfeet må på denne tida (*mai/juni*) til seters i fjellet. 2 kyr og de små kalvene blir hjemme i 3-4 uker, alt etter som det er beite til.

På 1700-tallet var det full fart i seterdrifta over hele allmenninga. Det var om å gjøre at husdyra hentet mest mulig av foret i utmarka. Da kunne innmarka hjemme i større grad brukes til åkervekster og å skaffe vinterfôr.

I juli begynner en å tenke på slått og det som trengs til den. Mandag 15. juli ble Lerengen slått av 25 karer, og etterbredd av 17 kvinnfolk. Disse var gårdbrukere og husmenn fra Smedstad, Gjeri, Tveit, Vang og Kjærstad. Til kvelden fikk de 1 tønne øl. 4 dager seinere ble høyet kjørt inn. Utløene ble fylt med 50 lass. Resten ble kjørt hjem. De samme folk som slår, skal hjelpe til å høste. Høyslåtten må ofte utsettes for at karven først skal bli moden og skjæres. Når de har mulighet, slår våre egne folk jordene. Et jorde kan slås av 4 karer på et par dager når de får jobbe i fred. Den 22.juli, første hundedad, ble Svensrud eng slått av 42 karer og etterbredd av 19 kvinnfolk fra Sørbyga, og karven samlet. Det hele var utført mellom klokka 9 formiddag og 9 om kvelden. Den 25. juli ble folk samlet for å kjøre inn med hester og sleder. Dette sto på i 3 dager. Da var låvene fulle; den store med 115 lass, den mindre med 66. Når karven er tørr, samles og kjøres den inn på låven. Den treskes så snart som mulig, slik at låven kan være ryddet for kornet. 12. august ble Kropengen slått av 15 karer og etterbredd av 8 kvinnfolk. De var fra Vestby, Skei, Gisti, Åmot, Hellen, Trolsnes, Rustad, Eikeberg og Fossum. Folkene må ikke legge seg om natta på hestehøyet. Men på låven ved fegolvat kan de legge noen lass til et leie, når de som de pleier, vil ligge i høyet.

Karveplanter og karvefrø.

På denne tida var det vanlig å tørke høyet på bakken, og å legge såter mot nattedoggen og evt. regn. Graset var natureng, og mye tynnere enn våre dagers kultureng, så den tørket nok adskillig fortere. Det er ellers artig å se hvor mye omtanke karven får. Karvefrø har i Norge vært benyttet til krydder i brød, ost og kål (surkål), og den har vært krydder i brennevin og medisin.

Presten har innkalt folk fra hele sognet for å hjelpe til med slått. Først har han brukt folk fra gårdene i nabolaget i Øst-bygda. Deretter har Sør-bygda stilt folk, før det ble Vest-bygdas tur.

Illustrasjonsbilder: Til venstre: Slått i Bygland. Til høyre: Korn på stake i Hordaland.

Den 8. august begynte vi å skjære byggjorden. Hvis det er tid, går det med 2-3 gutter som for sikkerhets skyld setter kornet på staur. Med reint korn og godt vær står kornet gjerne ute 7-8 dager.

Skjærehjelpen går på omgang, og begynner gjerne fra Smedstad og Gjeri. Hver gård skjærer 1 mål, som våre egne folk måler opp med stang. Når kornet har stått på staur ei tid, kan det kjøres inn tidlig på dagen uten dogg. Det kan ikke høyet. Hvis korn og høy skal kjøres i hus samme dag, tas derfor kornet om morgenen og høyet om kvelden.

Hvete, rug og erter skjæres alltid sist. Når en har rug i fjellet, må det sendes dit et par gutter som tar med seg redskaper. Etter størrelsen på bråten tar de med seg hjelp fra gårdene i Vest-bygda. Dette blir da kvittert ut som disse gårdenes bidrag til skurden på prestegården. Fjellrugen skal skjæres i tørrvær, fordi så snart den er skjært, skal den stakes og stå til det blir vinterføre. Den 24. september dette året

ble hele vår innhøstning fullendt. Gud ga oss så god høst og lenge tørt vær og solskinn, at vi ikke behøvde å dra bånd på staur. Ingen kunne minnes en så tørr høst på lenge, og at alt var innhøstet innen Mikkelsmesse (29.sept.). Etter innhøstning tenkes det på å treske.

Dette viser at alle gårdene i bygda måtte bidra også ved skuronna i prestegården. Å tørke korn på staur var vanlig helt til utpå 1900-tallet.

Dette året (1719) hadde en usedvanlig tørr sommer. Fra våronna til høsten falt det ikke regn, slik at det ble halv avling både av høy og korn. For 1 tønne havre betales nå 2 riksdaler, og for et lass høy 4 riksdaler. Gud hjelp oss dog vel igjennom!

Året 1741 var et meget mangelfullt år. Gud hjelp oss igjennom! Til min husholdning alene har jeg måttet bruke 300 riksdaler til innkjøp av kornvarer.

Presten beskriver her 2 uår. Året 1720 kunne gitt hungersnød og tilbakegang i befolkningen. Det skjedde ikke. Fødselsoverskuddet var null, og befolkningen må ha klart seg noenlunde igjennom. Derimot i 1742 viser statistikken (bygdeboka bind 1 s.271) en befolkningsnedgang på hele 62 personer, dvs.ca. 6-8% nedgang. Sulten har tydelig herjet.

Året 1729: Vinteren hadde et svært stabilt føre og godt vær. Vår og sommer kom det passe mye regn og solskinn. Vi fikk derfor svært stor avling av velberget høy og korn. I mine 16 år her på prestegården er dette nok det rikeste. Ikke mange år kan sammenlignes med dette.

Det fins altså kronår også! Notatene om avlingen i 1729 står sammen med en beskrivelse av værtegn på Pauli dag som skulle borge for god avling. Hjort har altså fått værtegn og virkelighet til å bekrefte hverandre.

For at jorda ikke skal sige sammen for mye igjen, venter en i det lengste med å høstpløye. I år begynte vi den 4. oktober. Om høsten pløyes det noe djupere enn om våren, fordi denne jorda forbedres med gjødsling. Nå må også gjerdene etterses. Særlig det jordet som neste år skal brukes av griser og kalver, må gjerdes godt.

Dette år (1722) om høsten lot jeg bryte opp et nytt stykke jord på sørsida av dammen i Østjordet. Dette ga før knapt et lass med høy. Her håper jeg med Guds hjelp å få den beste åkeren på prestegården. Her skal tilsås med 4 tønner havre. Jeg har satt navn på dette jordstykket. Det vil heretter kalles Hjorteland.

Samtidig (høsten 1718) må også - avhengig av værlaget - treskingen begynne. En ønsker å ha halm tilgjengelig en måneds tid før storfeet settes inn for vinteren.

Den 21. oktober ble hester med hopper og føll satt på stallen. Hestene har best av den havren og kornet de får før jul, sjøl om de da seinere ikke får noe. Til jul skal hestene fores best. Et sledelass høy holder til en hest i 3 uker når den fores riktig uten spill. Får den hakkelse eller havre innimellom, kan en regne at en hest vil trenge 10 lass høy for en vinter på 7-8 måneder.

Storfe som går ute om dagen, skal i dårlig vær stå inne om natta. Når frost og snø setter inn, må de settes inn permanent.

Den 28. oktober slaktet vi 4 storfe, 20 sauer og 3 bukker. Etter slakting skal huder og skinn forsynes og tilberedes. Først tar man 1 kvarter (12,7 kg) kalk eller mer, ettersom det er huder eller skinn til. Denne røres ut i vann til den blir som ei suppe. Hvis hudene er fra storfe, skal de ligge i kalkrøren i 3 uker. Så tas de opp, og hårene skrapes av. Deretter legges de i elva ei natt eller to for å rense og skylle dem. Nå skal hudene legges i karet igjen og strøs godt med bark. Så skal de ligge i 14 dager før de

snus og vendes. Etter nye 14 dager snus de for andre gang, før de ligger de siste 14 dagene. Det har nå gått 6 uker. For overlæret kan dette være nok, men for sålelæret kan hudene godt ligge 12 uker eller mer. Jo lengre, jo tjukkere og sterkere blir læret. Deretter henges hudene under tak for å fryses tørre, innen de tas inn og oppbevares.

Presten sørget altså for at hudene ble tatt vare på og garvet slik at læret kunne brukes til sko, seletøy, osv. Det ferske skinn ble først skrapet rein for fett og hinner. Kalken hjalp til med dette. Deretter ble skinn garvet med vannopløsning der (bjørke)bark var det viktigste "virkestoffet" for å gjøre skinn holdbart. Garving foregikk nok i stor grad på de større gårdene på 1700-tallet, men utover på 1800-tallet ble garving mer og mer et spesialisert håndverk.

Det er best å hogge tømmer og lunne det når det er barfrost. Hjem kjøres det på snøføre.

Nå gjøres sleder og spader til møkkjøring i stand. Så snart snøen kommer, begynner guttene med møkkjøringen på vinterkveldene. Det treskes i lyset i otta om morgenen, mens en seinere på dagen kan drive med møkkjøring, vedkjøring, tømmerkjøring fra fjellet. Dette bør gjøres før eller straks etter jul og på nyåret.

Vi merker oss at presten hele tida omtaler allmenninga som "fjellet". Dette er helt klart ordet gjerdrumsokninger til alle tider har brukt. "Åsen" og i hvert fall "Marka" er helt fremmede ord på skogsområdet vårt!

Den 15. des. (1734) fikk jeg den blåskimlete hingsten fra byen. Den var kommet fra kongens stall i København, og blir 8 år til våren. Jeg betalte 70 riksdaler for hesten. Gud ga meg den, og han gir meg gavn av den! Den skal kalles Hjorten.

I dette år (1754) ble Svendsrud eng på en voldsom måte etter den rettfærdige justisråd Vogts vilje, solgt og fratatt prestene i dette kallet. Gud være ære; jeg nyter likevel min del av dette. Det jeg dette året savnet fra Svendsrud, ga Gud så overflødig på prestegården. Foruten at alle løer og hus ble fylt med korn, ble all avling på Lillejordet satt i kornstakk utenfor!

Aner vi en viss sarkasme i det Hjort her skriver? Se ellers det som står om Svendsrud i innledningen!

Værtegn, merkedager o.l.

Når hestene settes inn om høsten, kan en gi hver hest 3 ganger en god del tjære med svovel på tungen. Deretter skal hesten stå uten vann til middags. En kan også slå sammen noen egg og helle en skje i nesen. Deretter blandes havre med støtt svovel som er gjort fuktig slik at den kleber. Dette gis en gang eller flere, og vil rense hesten fra sykdom.

I sine noter viser Rolf Fladby til at svovel var vanlig å bruke til vern mot underjordiske. (Jfr. bl.a. P. C. Asbjørnsen.) Han tror likevel at svovelet her er tenkt forebyggende mot sjukdommer, samtidig som det også vil kunne verne mot evt. skader de underjordiske kan påføre hestene.

På disse tider skal det slaktes. Dette gjør man gjerne først på nymånen. Dette er fordi kjøttet blir drøyere når slakting skjer på nymåne og ikke på ne. Slakting på ne gjør at kjøttet kryper sammen når det kokes eller steikes.

At visse arbeidsoperasjoner bare bør gjøres på nymåne/stigende måne, har for mange vært gode regler helt opp mot våre dager. Det samme gjelder for øvrig om å utnytte flo sjø.

Det observeres etter gamle merker at begynnelsen og slutten av hundedagene ikke er lik hverandre. Går de inn med tørke, går de ut med regn, og så tvert imot.

Hundedagene er perioden fra 23. juli til 23. august og kjent også i våre dager. Men i våre dager er det kjent slik at godt vær inn i hundedagene, vil vare ut hele perioden. Motsatt, om det regner 23.juli, vil det regne gjennom alle hundedagene.

25.jan. 1729, som er Pauli dag, var det et meget deilig og stille vær med solskinn hele dagen. Etter gamle merker for samme dag betydde det at året skulle bli et velsignet år med overflødig fruktbarhet.

Pauli dag er det samme som Pålsmesse. Hjorts nedtegnelse er gjort sammen en beskrivelse av 1729 som det beste avlingsåret han har opplevd. Han har altså fått værtegn til å stemme! Wikipedia bekrefter at folketroen sa at om sola viste seg denne dagen, skulle det bli en god sommer.

Noe i Rolf Fladbys oversettelse fra latin:

- En klar Pålsok (Pauli dag), varsler gode årstider.
- Er det blåsevær, varsler det kamper for folket.
- Er det tåket, går alle dyr til grunne.
- Er det snø og skyer, varsler det dyrtid.

Det heter at når feet har fått korsmessedugurden, har det ikke mer å kreve for denne vinteren.

Korsmesse er 3. mai. Dette må da bety at vinterforet måtte kunne holde fram til denne datoen, men deretter skulle dyra slippes på beite og klare seg med det de fant ute.

Hvis åkeren er urein av gras, tistel og ugras, bør den legges i «ækre eller træe» (*dvs. brakk*) et år. Du skal da rotharve godt i uken rett før gamle St.Hansdag. Denne kalles rotløsuken. Da får ingenting satt rot, og ingen sæd kan derfor sås i denne uken.

Her henvises til St.Hans etter juliansk kalender. Rotløsuka må følgelig ha vært første uka i juli etter den Gregorianske kalenderen. Dette er jo den absolutte høysommeren, og det virker jo sannsynlig at med lange dager, normalt god varme og gjentatt harving, vil en kunne tyne ugraset.

Larsok er gammel merkedag. Når den var god og klar, skulle det følge en god og tørr kornhøst. Men den må regnes etter gammel stil, 12 dager etter den nye.

Larsok er 10. august. Igjen problemet med gammel og ny kalender! I Danmark/Norge ble den julianske kalender brukt til og med 18.feb. 1700. Ved midnatt «hoppet» kalenderen fram til 1. mars, som ble den første datoen i den gregorianske kalenderen. Da hadde den julianske kalenderen gjennom mange hundre år gradvis blitt 12 dager feil. Det er ikke vanskelig å forstå at dette i årene nærmest etter endringen, lagde problemer i forhold til gamle merkedager. Værmerkene var jo satt under den gamle kalenderen, men skulle nå avleses i den nye!

Samme år (1728) etter pinsefesten 28. mai reiste vi i Herrens navn til Locka kilde i Sverige der vi ankom 9. juni. Vi ble der i 5 uker og brukte vannet til kur for oss selv og vårt svake barn. Vi gav for hver uke for et lite kammer med skjul for vår kalesjevogn 9 daler kobber, i vår mynt 1 riksdaler, 1 ort og 6 skilling. For 2 hester 3 ort og 4 skilling for uken. I tillegg kommer andre store omkostninger. En kalv som her kan selges for 4 riksdaler, koster der 24 riksdaler i vår mynt.

«Loka Brunn» er et kursted i nærheten av Ørebro, og det er bl.a. kjent for sine gytjebad. Det ble åpnet i 1720, og er fremdeles i drift. Hjort og familien har altså vært på Loka kun få år etter åpningen. Det virker på teksten som at han syns oppholdet ble urimelig kostbart. Familien var nok på Loka for å forsøke å hjelpe den svaklige datteren Grethe, som da var 11 år. Men Grethe døde 28.aug.1730 «etter 10 aars udstanden lidelse og sygdoms kors paa legemet», som Hjort skriver året etter.

Loka Brunn fra et kobberstikk fra 1762.

Østre Åmot
Februar 2017
Tor Laache
Gjerdrum Historielag